

LBRIS

We know
books

Publicat în 2025 de **Editura Thea**

Editura Thea (ROMÂNIA)

Ne puteți vizita la:

www.editurathea.ro

și ne puteți scrie pe adresa:

editurathea@gmail.com

Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă, stocată sau transmisă sub orice formă prin orice mijloace, electronice, mecanice, fotocopiere, înregistrare sau în alt mod, fără acordul prealabil scris al **Editurii Thea**.

Copyright © 2025 **Editura Thea**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUMINICĂ, ROMANIȚA

Până la ultimul gram : când presiunea socială devine povara
femeii / de Romanița Duminică. - București : Editura Thea, 2025

ISBN 978-630-6781-07-2

159.9

Photo credit coperta 4: Dan Andrei Paraschiv (Dorck)
Makeup: Diana Ionescu

Până la ultimul gram

Când presiunea socială devine povara femeii

de Romanița DUMINICĂ

thea
editura
București, 2025

CUPRINS

PREFATĂ	7
Partea I	
Femeia de-a lungul istoriei	9
Femeia în Antichitate – funcționalitatea trupului, sacralitatea sufletului	10
Femeia în Evul Mediu – între păcat, supunere și mântuire	18
Femeia în Renaștere	25
Femeia în Baroc	30
Femeia în Epoca Iluminismului	32
Femeia în Romantism și Epoca Victoriană	36
Revoluția feminină – când femeia își îmbracă libertatea	44
Femeia între război și libertate	49
Femeia modernă – între libertate și iluzie	54
Partea a II-a	
Povestea mea Când toate secolele au ajuns în mine	85
Partea a III-a	
Din pași mici se nasc drumuri sigure	176
EPILOG	219

FEMEIA ÎN ANTICHITATE – FUNCȚIONALITATEA
TRUPULUI, SACRALITATEA SUFLETULUIVenus din Hohle Fels¹

Începutul nu are dată. Are formă. E forma rotundă a pântecului. E curba șoldului. E goliciunea fără rușine din statuetele de lut pe care arheologii le scot din pământ și le numesc Venusuri paleolitice. Dacă vei căuta pe internet Venus din Hohle Fels, vei rămâne uimită de prima formă feminină reprezentată în istorie. Înainte de cuvinte, înainte de legi, înainte ca bărbații să învețe să scrie, femeia era deja

¹ https://ro.wikipedia.org/wiki/Figurine_Venus#/media/Fi%C8%99ier%3AVenusHohlefels2.jpg

acolo. Mare, plină, roditoare, tăcută. Nu exista frumusețe fără fertilitate, nici putere fără capacitatea de a da viață. Ea nu era încă femeie, ci principiu. Era începutul, era sursa, era zeița.

Zeițele-mame și puterea pântecului

În civilizațiile timpurii, Roma, Grecia sau Egipt, femeia nu era doar funcțională, ci sacră. Zeița-mamă era centrul universului. Ea făcea să crească grâul, să curgă apele și să se învârtască anotimpurile. În jurul ei, bărbații îngenuncheau. Dar, încet-încet, lumea s-a ridicat în picioare, și cu ea, bărbatul. Când au apărut orașele, legile și războaiele, femeia-zeiță s-a micșorat. A fost coborâtă de pe tronul de piatră și transformată în bun funcțional.

Dintr-un principiu cosmic, ea a devenit o funcție biologică. Funcționalitatea femeii în Antichitate era simplă și crudă: să nască, să crească, să servească, să tacă. Dar în tăcerea ei ardea o flacără de luciditate, o memorie ancestrală care știa că, oricât de puternic ar deveni bărbatul, el tot din ea s-a născut.

Grecia: între zeițe și sclave

În Grecia antică, femeia se naștea pentru frumusețe și pentru umbră.

Acolo, femeia era dublă: zeița Afrodita, simbol al plăcerii și iubirii și Penelopa, femeia fidelă care țese noaptea și destramă ziua.

Dar femeia reală, cea care trăia în casele de piatră din Atena, nu era nici Afrodita, nici Penelopa. Era o prezență domestică, aproape invizibilă. Nu avea drept de vot, nu putea participa la viața publică, nu putea deține proprietăți. Trăia într-o gineceu, un spațiu izolat, destinat exclusiv femeilor și copiilor.

Și totuși, în acel spațiu restrâns, se naștea lumea. Femeia greacă își învăța fiul să devină cetățean, soldat, filozof. Îl spăla, îl hrănea, îl creștea în tăcere și nimeni nu-i recunoștea meritul. În tragedii, femeia avea glasul durerii. Euripide o făcea să strige, Sofocle o făcea să se sacrifice, Eschil o făcea să blesteme. Dar în viața reală, era redusă la biologie.

Frumusețea grecilor era o matematică: un trup proporționat, un chip simetric, o armonie între carne și spirit. Dar frumusețea femeii nu-i aparținea. Era o monedă de schimb, o vitrină a prestigiului soțului.

Corpul ei nu era un templu, ci o garanție a descendenței. Și totuși, în colțurile întunecate ale istoriei, femeia greacă reușea să fure bucăți de libertate. Aspasia, soția lui Pericle, vorbea în cercurile filozofice. Cu toate că avusese parte de o educație intelectuală aleasă prin prisma familiei în care se născuse, faptul că nu era ateniană și nimeni nu îi cunoștea exact originile, aceasta a fost mereu privită suspect, pentru că în acea vreme doar prostituatele aveau acces la cunoștințe. Un alt exemplu din Grecia Antică este Sappho, care conducea o școală și scria poezii despre dorință. Iar pe de altă parte, Elena din Troia devenea motivul unui război.

Într-o lume în care trupul era mai important decât mintea, aceste femei și-au întipărit numele în memorie.

Roma: femeia funcțională

Roma – o lume pragmatică, ordonată, dură. Dacă Grecia a fost poezia spiritului, Roma a fost ingineria corpului. Aici, femeia a devenit o instituție: mater familias.

Avea un rol precis, legal, moral, biologic. Nu era proprietara casei, dar era gardianul moral al acesteia. Nu avea drept de vot, dar avea puterea de a menține onoarea.

În Roma antică, trupul femeii era citit ca un text sacru. Se spunea că o femeie bună trebuie să aibă șolduri late, pentru a aduce pe lume copii sănătoși. Corpul ei trebuia să fie solid, dar nu voluptuos, puternic, dar modest. Nu trebuia să seducă, ci să rodească. O femeie frumoasă era una funcțională. Funcționalitatea era forma supremă a frumuseții. Matroana romană trăia pentru familie, pentru legi, pentru imperiu. Dar și în Roma, existau fisuri în sistem: femei care citeau, care scriau, care filosofau.

Cornelia, mama fraților Gracchi, a fost celebrată pentru înțelepciune. Livia Drusilla, soția lui Augustus, conducea din umbră. Dar pentru fiecare Livia, existau mii de femei anonime, legate de rolul lor biologic.

Femeia romană era judecată după capacitatea de a da viață, de a menține casa curată și onoarea intactă. Corpul ei era analizat de moașe, de soacre, de bărbați, de zei. O femeie cu șolduri late era un dar pentru imperiu. O femeie sterilă, un blestem.

Egiptul: egalitatea dintre Nil și femeie

Dar dacă Roma i-a dat femeii o funcție, Egiptul i-a dat o putere. Acolo, Nilul și femeia aveau aceeași semnificație: fertilitate, ciclul, renaștere. Femeile egiptene puteau deține proprietăți, puteau divorța, puteau moșteni averi. Frumusețea era o formă de magie, nu de ornament.

Kohl-ul negru al ochilor, parfumurile din uleiuri, bijuteriile din aur și lapis-lazuli, toate aveau sens ritualic. Femeia egipteană nu era doar mamă. Ea putea ajunge chiar și faraon și putea conduce întreg regatul.

Reginele lor, de la Hatshepsut la Cleopatra, au demonstrat că feminitatea putea fi o armă politică. Dar chiar și în acest imperiu care venera zeițele Isis și Hathor, corpul femeii era un teren controlat.

Privind în ansamblu, Antichitatea a fost momentul în care femeia a pierdut proprietatea asupra propriului trup.

Până atunci, era zeiță. De atunci, a devenit obiect de contract. Căsătoria era o alianță, nu o iubire. Fertilitatea era o datorie, nu o binecuvântare. Frumusețea era un criteriu medical, nu o artă. Șoldurile late, sânii rotunzi, pielea albă, părul lung – toate acestea deveniseră garanții ale unei funcții.

Fertilitatea²

Femeia și tăcerea

Dar între zidurile templelor, în colbul caselor, în praful drumurilor, femeia nu a încetat să simtă.

A cântat cântece de leagăn, a visat noaptea, a plâns în tăcere, a povestit altor femei. A inventat, fără să știe, prima formă de solidaritate feminină.

² <https://nikana.gr/ro/blog/6913/agnodika-prima-femeie-medic-din-grecia-antica-a-carei-contributie-femeilor-ramane-ecoul-prin-veacuri>

Când bărbații scriau epoei, femeile țeseau mituri orale. Așa s-au născut legendele despre zeițe care mor și renasc, despre iubite care-și urmează soții în moarte, despre femei care se transformă în copaci, în păsări, în râuri. Era singura lor formă de libertate: metafora.

Femeia – punte între natură și cultură.

Antichitatea a văzut femeia ca pe o punte între natură și cultură. Bărbatul aparținea rațiunii; femeia, instinctului. Bărbatul cucerea lumea; femeia o regenera. El făcea legile; ea făcea copiii. El scria istoria; ea o păstra. Dar tocmai în această funcționalitate aparent limitată, femeia a supraviețuit. A fost ca pământul: nu vorbește, dar ține lumea.

Funcționalitatea – o capcană și o supraviețuire

Da, femeia în Antichitate a fost funcțională. Dar funcționalitatea nu a fost doar o limitare. A fost și o strategie de supraviețuire. Femeia care își cunoștea rolul îl juca atât de bine încât uneori îl depășea.

În spatele mantiei de supunere, exista o inteligență subtilă: cum să manipulezi un imperiu cu o privire, cum să păstrezi moștenirea prin povești, cum să hrănești, cum să educi, cum să vindeci. Femeia funcțională a fost, paradoxal, motorul lumii masculine. Ea a ținut societatea în echilibru, chiar dacă nu a fost recunoscută. A fost „cea care face să fie”, chiar dacă nu a semnat niciodată o lege. Cuvântul care lipsea. În Antichitate, nu exista cuvântul „femeie liberă”. Existau doar: mama, soția, curtezana, sclava, preoteasa. Toate definiții care prindeau o funcție, nu o ființă. Niciuna nu spunea: om.

Dar între aceste cuvinte, femeia a rămas constantă ca o forță de gravitație. Când orașele au căzut, ea a rămas. Când imperiile s-au

destrămat, ea a continuat să nască, să cânte, să trăiască. Pentru că femeia nu este doar funcțională. Ea este continuitate.

Dincolo de șoldurile Romei

Imaginea femeii romane, cu șolduri late pentru copii sănătoși, spune totul despre mentalitatea antică.

Ea trebuia să fie pământul roditor, vasul care duce mai departe sângele.

Dar această imagine este și începutul unei confuzii milenare: cea dintre femeia care dă viață și femeia care trebuie să trăiască doar pentru a da viață. Romanii i-au impus să fie morală, dar nu liberă. Sănătoasă, dar nu fericită. Respectată, dar nu ascultată. Și totuși, în șoldurile ei late, în trupul ei „funcțional”, se ascundea o formă de putere invincibilă: puterea de a crea viață și de a crea sens.

Femeia – prima formă de rezistență tăcută

Femeia din Antichitate a fost prima formă de rezistență pasivă.

A trăit sub legi făcute de alții, dar și-a creat propria lege interioară: legea iubirii, a grijii, a ciclicității. A fost prima care a știut că durerea poate fi transformată în putere. Că trupul nu este doar carne, ci și limbaj. Că tăcerea poate fi mai puternică decât un strigăt.

Ecoul ei în noi

Astăzi, femeia contemporană trăiește cu fantoma acelei funcționalități în spate. Dietele, presiunile estetice, obsesia pentru perfecțiune – toate sunt ecouri moderne ale acelorași idei vechi: că valoarea unei femei se măsoară în funcția corpului ei. Că trebuie să fie

„bună”, „sănătoasă”, „fertilă”, „presentabilă”. Că trupul ei e pentru ceilalți, nu pentru ea.

Dar, așa cum femeia romană și-a ascuns libertatea în gesturi mici, și femeia de azi o regăsește în gesturi mari: în curajul de a vorbi, de a se arăta, de a se iubi.

Concluzie – De la funcție la ființă

Femeia din Antichitate a fost începutul unei lungi lupte pentru sens.

A fost pământul care a primit semințele lumii, dar și lanțul care a trebuit să fie rupt. A fost zeiță și servitoare, mamă și prizonieră, frumoasă și invizibilă. A fost baza civilizației, dar numele ei nu s-a scris în piatră.

Și totuși, din tăcerea ei s-au născut toate vocile de mai târziu. Din funcționalitatea impusă, s-a născut creația liberă. Din șoldurile ei late, s-a născut omenirea. Și din privirea ei tăcută, s-a născut întrebarea care încă nu și-a primit răspunsul: „Cine sunt eu, dincolo de ce pot să ofer?”

În scrierile vremii, marii filosofi au dezbătut condiția femeii. Printre cei mai cunoscuți, Aristotel susținea legile scrise și nescrise printr-un misoginism timpuriu care spunea în *Politică*: „Femeia nu are autoritate deplină; ea are un intelect lipsit de forță deliberativă.” De asemenea, acesta afirma că femeia, prin natura sa, este un bărbat incomplet și că bărbatul este mai potrivit decât femeia, prin firea sa, să conducă.

Platon, în schimb, a fost printre primii care a pledat pentru egalitatea de gen și susținea că natura femeii este asemănătoare cu cea a bărbatului și că trebuie să primească aceeași educație. În *Republică* el spunea: *Nu există nicio funcție a sufletului uman care să fie exclusiv bărbătească sau femeiască.*

Iar alții, precum Euripide, priveau femeia cu un soi de amestec între teamă și admirație. Acesta spunea în *Antigona* că *nimic nu este mai cumplit decât o femeie care are minte*. Cicero, de exemplu, spunea că cea mai mare virtute a femeii este tăcerea, ceea ce vom vedea că și în următorii 2000 de ani, s-a perpetuat! Să tăcem din gură, să fim supuse și să ne vedem de casă și de copii.

FEMEIA ÎN EVUL MEDIU – ÎNTRE PĂCAT, SUPUNERE ȘI MÂNTUIRE

Evul Mediu a fost, pentru femeie, o epocă a contradicțiilor. În timp ce unele au purtat coroane de regine și au condus regate, majoritatea au fost închise între zidurile tăcerii, supunerii și fricii. Era o lume în care Dumnezeu era bărbat, iar femeia era amintirea vie a păcatului originar. De la Eva, cea care a mușcat din fructul cunoașterii, până la Fecioara Maria, imaginea femeii a oscilat între două extreme: ispita și puritatea.

Între ele s-a desfășurat toată istoria unei jumătăți de omenire – istoria vinovăției feminine.

Eva și începutul vinovăției

Creștinismul a adus o nouă ordine morală, dar și o nouă prizonieră: femeia. În interpretările teologice ale Vechiului și Noului Testament, Eva este „cea care a adus păcatul în lume”, cea care l-a ispitit pe bărbat, făcându-l să se abată de la voința divină. Ea devine, astfel, arhetipul greșelii, o vină transmisă din mamă în fiică, ca un blestem ce nu poate fi spălat nici măcar prin iubire.

În Evul Mediu, această interpretare a fost folosită ca armă: femeia trebuia controlată, educată, domesticită. Clericii scriau tratate despre pericolul frumuseții feminine, despre tentația trupului, despre datoria de a fi castă și ascultătoare. Trupul femeii era privit ca o poartă a diavolului, iar dorința, o formă de rătăcire de la sfințenie.

„Femeia este poarta diavolului”, scria Tertulian în secolul II. O sentință care avea să însoțească secole de umilință și ardere de vii.

Femeia – ispita și rușinea trupului

Creștinismul medieval a transformat trupul femeii într-un câmp de luptă spirituală. Dacă Eva reprezenta ispita, Fecioara Maria devenea antidotul – modelul imposibil de urmat, idealul de sfințenie, castitate și supunere. Între aceste două icoane, femeile de rând se zbăteau între rușine și dorință, între nevoia de a fi iubite și frica de a fi condamnate.

Predicile avertizau: „Femeia frumoasă e o capcană a diavolului”.

Moda trebuia să ascundă formele trupului: rochii grele, mai târziu corsete, văluri, mâneci lungi, toate menite să ștergă conturul feminității, ca nu cumva privirea bărbatului să se abată de la calea Domnului. Dar sub faldurile acelor stofe grele pulsa aceeași viață, același dor, aceeași nevoie de libertate pe care biserica o numea „ispită”. Pentru fiecare Maria, exista o Eva înlăuntru, o femeie care voia să simtă, să trăiască, să cunoască. Și această dorință de cunoaștere, moștenită de la prima femeie, era însăși esența umanității. Dar Biserica a numit-o păcat.

Supunerea ca virtute

În lumea medievală, idealul femeii era cel al tăcerii și al supunerii.